

TARİHSEL SÜREÇ İÇERİSİNDE BATI TRAKYA TÜRKLERİNİN EKONOMİK VE DEMOGRAFİK GELİŞİMİ

Ahmet SERDAR*

ÖZET

Batı Trakya Türk Azınlığının tüm hakları uluslararası antlaşmalarla garanti altına alınmış olmasına rağmen uygulamada azınlık aleyhine çeşitli politikalar yürütülmektedir. Bu çalışmada tarihsel süreç içerisinde azınlık aleyhine uygulanan iskân ve mülkiyet politikaları neticesinde bölgedeki Türk varlığının toplam nüfus içindeki payının %67'den %33'e, işlenebilir arazide Türk Azınlığı payının %84'ten %18'e (yaklaşık olarak) gerilemesine değinilmektedir. Nüfusun yaklaşık %80'inin tek geçim kaynağının toprak olduğu dikkate alındığında mülkiyet değışiminin çok ciddi ekonomik sonuçları olduğu açıktır. Bölge insanı uzun yıllar boyunca çeşitli uygulamalarla topraksızlaştırılmıştır. Bu durum aynı coğrafyada yaşayan, aynı ülke vatandaşı iki farklı toplumun çok farklı refah seviyelerinde olma sonucunu doğurmuştur. Bununla birlikte bölgenin gelişmesine önemli katkılar sağlayan AB bölgesel fon uygulamalarından azınlığın yeterince faydalanmadığı ortaya çıkmaktadır. Siyasi sorunların devam etmesine karşın iktisadi sorunların bugün itibariyle mikro bazda büyük ölçüde azınlığa özgü olmaktan çıktığı söylenebilir. Ancak yüzyılda yaratılan, Yunanlılara göre daha geride bırakılmış olmanın, on yılda silinemeyeceğini bölgedeki Türk köylerine ve Türk mahallelerine bakarak görmek mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Yunanistan, Batı Trakya Türk Azınlığı, Ekonomi, Demografi.

ECONOMIC AND DEMOGRAPHIC DEVELOPMENT OF THE WESTERN THRACE TURKS IN HISTORICAL PROCESS

ABSTRACT

All rights of the Western Thrace Turkish Minority are guaranteed by international treaties. However, in practice several discriminative policies were

* Yrd. Doç. Dr., Trakya Üniversitesi, İpsala Meslek Yüksek Okulu, E-mektup: ahmetserdar@trakya.edu.tr.

applied against the minority. In this study, economic discrimination policies will be examined. As a result of housing and property policies Turkish population has decreased from 67% to 33% within the region. Land ownership decreased from 84% to 18 % (approximately). The only source of livelihood for 80% of the Turkish Population is agriculture. This land manipulation has serious results. People in the region were subjected to negative discrimination and lost their lands due to several reasons. This situation created different welfare standards among same citizens in the region who are members of different communities. Additionally, Minority didn't sufficiently benefit from EU regional funding applications, which provides important contributions to the development of the region. Despite the continuation of political problems, today we can say that economic problems of the Minority, in micro base, are common with the majority Greeks. They are not peculiar to Turkish Minority. But if we look at the Turkish Villages and Turkish Districts in the region; it is obvious that, the state of being more underdeveloped than the Greek inhabited places, which has been created in a century, cannot be eliminated in a decade.

Keywords: Greece, Western Thrace Turkish Minority, Economy, Demography.

Giriş

Yunanistan'ın ekonomik ve siyasal tarihi irdelenecek olursa Osmanlı'dan bağımsızlığını kazandığı 1821 yılından Avrupa Ekonomik Topluluğu AET'ye (bugünkü AB) tam üye olduğu 1981 yılına kadar "Yunan İktisadî Mucizesi"¹ gibi istisnai dönemler hariç gerek ekonomik gerekse siyasal anlamda istikrarın süregeldiğini söylemek güçtür. I. Dünya Savaşı, Anadolu Hezimetini (Megali Katastrofi), II. Dünya Savaşı, Alman İşgali, Bulgar İşgali, İtalyan İşgali, İç Savaş gibi olaylar ülkede ekonomik kalkınmayı geciktirmiş, AET şemsiyesi altına girene kadar ülke bir refah ülkesi görüntüsü sergileyememiştir.

II. Dünya Savaşı sonrası yaşanan iç savaşta 150 binden fazla insan hayatını kaybetmiş 100 bin civarında insan kaybolmuş veya Demirperde Ülkelerine sığınmıştır.² II. Dünya Savaşı sonrası uygulamaya konan Truman Doktrini ve Marshall Planı çerçevesinde yapılan yardımlarla Avrupa

¹ 1950-1973 döneminde Yunanistan GSMH'si yıllık ortalama %7 büyümüştür. Bu oran sözü edilen dönemde Japonya'dan sonra Yunanistan'ı Dünya genelinde en çok büyüyen ülke konumuna yükseltmekte ve "Greek Economic Miracle" olarak anılmaktadır. Ancak ekonomik büyüme refah artışı olarak ülkeye yansımamış, Albaylar Cuntasının da etkisiyle sosyal adalet, gelir bölüşümü ve haklar konusunda ciddi aksaklıklar yaşanmıştır.

² Mihri Belli, *Yunan İç Savaşından Gerilla Anıları*, Belge Yayınları, İstanbul 1998, s.163.

TARİHSEL SÜREÇ İÇERİSİNDE BATI TRAKYA TÜRKLERİNİN EKONOMİK VE DEMOGRAFİK GELİŞİMİ

Ekonomilerinde kısmi bir toparlanma göze çarpsa da Yunanistan'a yapılan yardıma rağmen iç savaş ortamında kayda değer bir toparlanma görülememiş siyasal çalkantılar devam etmiştir. Böyle bir ortamda Türkiye ile birlikte başlayan AET (AB) maratonu çok hızlı ilerlemiş 1967-1974 yıllarında yaşanan Albaylar Cuntasına rağmen 12 Haziran 1975'te Yunanistan birliğe tam üyelik başvurusunda bulunabilmiştir. Bu başvuru üzerine AET Komisyonu konuyla ilgili bir rapor hazırlar. Raporun yayımlandığı tarihte Yunanistan'da cuntanın devriliş demokrasie geçilmesinin üstünden sadece onsekiz aylık bir süre geçmiştir. Raporunda, Yunanistan'ın ekonomik sıkıntılardan dolayı AT'ye katılımının uygun olmayacağı ifade edilmektedir. Ancak raporun devamında: "Ortaklık anlaşmasıyla topluluğun güttüğü amaçlardan biri, Yunanistan'ın demokratik bir hükümet biçimine yeniden kavuşması olduğuna göre, hiç kuşkusuz Topluluk bugün Yunanistan'ın üyelik talebine olumlu cevap vermelidir" görüşü yer almıştır.³

Yunanistan ne II. Dünya Savaşı döneminde ne de sonrasında Batı Avrupa devletleri gibi zengin bir ülke olamamıştır. Sanayileşme adına kayda değer gelişmelerden yoksun kalmıştır. II. Dünya Savaşının ve İç Savaşın etkileri hayatın her alanında uzun yıllar boyunca kendini göstermiştir. Savaş sonrası dünya genelinde yaygın olarak uygulama alanı bulan Keynezyen İktisat Politikalar Yunanistan ekonomisinde tam olarak uygulanamamıştır. Ülkede sınaî bir altyapının imarı hedeflenmektedir.⁴ Ancak o altyapı Yunanistan'da hiçbir zaman imar edilememiştir. 1981 yılında Yunanistan AB'ye tam üye olabilmiştir. Avrupa Bölgesel Politika uygulamalarının her açıdan Yunanistan'ın çehresini değiştirdiği aşikârdır. Yunanistan ulaşımdan çevreye, altyapı hizmetlerinden eğitime kalkınmasını büyük ölçüde yapısal fon uygulamalarına borçludur.⁵

Ülke ekonomisini önemli ölçüde tarım ve hizmet sektörünün sırtladığı Yunanistan'da turizm en önemli döviz kaynağı olarak görülmektedir. Bir tarım ülkesi olan Yunanistan'ın GSMH'si içerisinde AB

³Onur Öymen, "Türkiye'nin Gücü, 21.yy.da Türkiye Avrupa ve Dünya", Doğan Kitapçılık 3. Baskı, İstanbul 1999, s. 54

⁴Nicos Mouzelis, George Pagoulatos, "Civil Society and Citizenship in Postwar Greece", *Citizenship and the Nation-State in Greece and Turkey*, Taylor & Francis Group, Oxford 2004, s.89.

⁵ Ahmet Serdar, *AB Üyeliğinin Yunanistan Ekonomisine Etkileri ve Türkiye'nin Üyeliği Bakımından Bir Değerlendirme*, U.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Danışman: Prof. Dr. Hüseyin Şahin, Bursa 2008, s. 156.

AHMET SERDAR

üyeliği boyunca tarım sektörünün payı gittikçe azalan bir seyir izler. Üyeliğin ilk yılı 1981 yılında GSMH'nin %17'si tarım sektöründen oluşmaktaydı bu oran 2004 yılında %6,6'ya düşmüştür.⁶ Batı Trakya Bölgesi ise ülke içerisinde daha fazla tarımsal özellik gösteren bir bölge niteliğindedir. Batı Trakya Bölgesinde yaşayan Türk azınlık tarımsal faaliyeti üstlenmekte, daha çok emek yoğun üretim teknikleri gerektiren tütün üretimi Batı Trakya Türk Halkının yarıya yakının doğrudan geçim kaynağını oluşturmaktadır. İşlenmesinde geniş arazilere modern tarımsal ekipmana ihtiyaç duyulan katma değeri yüksek ama daha zahmetsiz üretilen pamuk, mısır, ayçiçeği gibi tarımsal sınai ürünler daha çok bölgenin Yunanlı Rençperi tarafından üretilmektedir. Geniş araziler ve büyük tarımsal işletmeler bölgenin Yunan kökenli tarım kesimi tarafından sahiplenilmiş ve işletilmektedir. Uzun yıllar uygulanan devlet politikasının bir sonucu olarak mülkiyet el değiştirmiştir. Bu çalışmanın da asıl amacını kapsayan mülkiyet değişimi neticesinde bölgenin en eski sahibi Türk Azınlık fakirleşmiş, yaşam standartları ve refah açısından bölgenin Gayrimüslim sakinleri ile Müslüman sakinleri arasında uçurumlar ortaya çıkmıştır.

Yunanistan geneline bakıldığında uluslararası gemi taşımacılığının da içinde olduğu hizmetler sektörü ve turizm ekonomiyi sırtlamaktadırlar. Dış ticaret hacmi AB üyeliğinin de etkisiyle sürekli bir artış izler. Ancak dış ticaret açığı (ihracat ithalat arasındaki negatif fark) giderek yükselmektedir.⁷ Sanayinin cılız oluşu birçok konuda ülkeyi dışa bağımlı hale getirirken gelir artışı tüketim talebini tetiklemekte bu da ithalatı arttırmaktadır. Yapısal fonların hedeflerinden biri istihdam olmasına rağmen Yunanistan'da işsizlik üyelik süresince AB ortalamasının üzerinde seyretmiştir.⁸ Batı Trakya açısından istihdam konusu ele alındığında bölgenin tarımsal yapısı mevsimlik işsizlik ve gizli işsizlik sorunlarını ortaya çıkarır. Üretim ve istihdam konusunda sıkıntılara rağmen üyeliğin ülke ekonomisine etkileri pozitifdir. Ancak Para Birliğine dâhil olmakla Yunanistan para politikası uygulamalarını bir üst otoriteye devretmiştir. AB'de Ekonomik ve Parasal Birliğin ana taşıyıcısı Avrupa Merkez Bankasının güdümünde çalışan Avrupa Merkez Bankaları Sistemidir. Bu sistem topluluğun para politikasını belirler ve yürütür.⁹ Ülkenin ihtiyaçlarına göre oluşturulabilecek müstakil ekonomi politikalarının manevra alanı daraltılmış, kur, faiz ve enflasyon

⁶ Serdar, *a.g.t.*, s.89.

⁷ Serdar, *a.g.t.*, s.127.

⁸ Serdar, *a.g.t.*, s.153.

⁹ İbrahim S. Canbolat, *AB ve Türkiye, Uluslararası Bir Sistemle Ortaklık*, 4. Baskı, Alfa Aktüel Yayınları, Bursa 2006, s. 283.

TARİHSEL SÜREÇ İÇERİSİNDE BATI TRAKYA TÜRKLERİNİN EKONOMİK VE DEMOGRAFİK GELİŞİMİ

gibi parametreler Avrupa Merkez Bankasının inisiyatifinde serbest piyasa mekanizmasına bırakılmıştır. Yakınlaştırma politikalarının olumlu sonuçlarına rağmen Kuzey ve Güney Avrupa arasındaki iktisadi verimlilik farkı Yunanistan'da daha belirgin ortaya çıkar. Bu yüzden gelişmekte olan bir ülkenin 2002 yılında sanayileşmiş AB ülkelerinin para birliğine dâhil olması birçok iktisatçı tarafından bir hata olarak değerlendirilir.

AB üyeliğinin Batı Trakya açısından da önemli katkılar sağladığı kuşkusuzdur. Ancak azınlık üyeleri çoğunluk yerleşiklerle aynı oranda AB nimetlerinden faydalanamamışlardır. Bu konu çalışmanın toprak mülkiyetinin azınlık aleyhine değişmesinden sonra ikinci sorunsalını oluşturur. Para Birliği ülke genelini olduğu gibi Batı Trakya bölgesini de olumsuz etkilemiş. Yapılan fiyat ayarlamaları dar ve sabit gelirli azınlık insanın ekonomik sıkıntı içerisine sokmuştur.

2008 yılında ABD'den Avrupa'ya yayılan ekonomik kriz başta Yunanistan olmak üzere tüm Avrupa'yı etkisi altına alırken Yunanistan'ın yaşadığı tahribat çok derindir. Hâlbuki ABD ve Avrupa'yı kasıp kavuran 1929 krizinden Yunanistan diğer Avrupa ülkelerine göre görece daha az etkilenmişti.¹⁰ Batı Trakya açısından da krizin etkileri çok derindir. Bu çalışmada etraflıca bahsedilen Türk Azınlığın dar gelirli yapısı, krize çare olarak alınan maliye politikası önlemleriyle Türk Toplumunu ekonomik açıdan dar bir boğaza sokmuştur.

1. Yunanistan Ekonomisi İçerisinde Batı Trakya'nın Yeri

Yunanistan'daki bölgeler arası gelişmişlik farkı gelişmekte olan ülkelerde olduğu gibi çok çarpıcı olmasa da yakın geçmişe kadar (1990'lı yılların başına kadar) Batı Trakya için "Yunanistan'ın gelişmemiş bölgesi" tabirini kullanmak çok da yanlış olmazdı. Türklerin yoğun olarak yaşadığı yerlerde, Türk köylerinde ve Türk mahallelerinde bu durum hala çok açık bir şekilde göze çarpmaktadır. Bölge tütün, pamuk ve tahıl gibi tarımsal malların kaynağı olarak görülmektedir. Batı Trakya, Yunanistan genelinde emeğin ucuz olduğu bölgelerin başında geliyordu; 1950'li ve 60'lı yıllarda Epirus ile kişi başına düşen millî gelir sıralamasında alt sıraları paylaşıyordu.

¹⁰ Kostas Kostis, "Oι Trapezes kai i Krisis", Emboriki Trapeza Tis Ellados, Athina 1986, s. 20.

1.1. Batı Trakya'nın Demografik Yapısı

1990–2000 yılları arasında Yunanistan nüfusu yıllık ortalama % 0,4 oranında artarken¹¹ 2001 nüfus sayımına göre Batı Trakya nüfusu en hızlı artan bölgelerin başında gelmiştir. 2011 yılında yapılan adrese dayalı nüfus sayımında ise Yunanistan nüfusunda bir azalma göze çarparken Batı Trakya bölgesinde kayda değer bir değişiklik olmadığı görülmektedir. Ancak bölgedeki Türk nüfusunun tam sayısını belirlemek bu gün için imkânsızdır. Bu konuda azınlık basınında da çelişkili ifadeler yer verilmektedir.¹² Türkiye’de Yunan pasaportu taşıyan Türkleri, Avrupa ülkelerinde bulunan Batı Trakyalıları hesaba katmazsak Batı Trakya Türk nüfusu 120 bin civarındadır. Ülkeler arasında parçalanmış aileler oldukça fazladır. Sadece Almanya’da 20 binden fazla Batı Trakya Türkü yaşamaktadır.¹³ İngiltere, Hollanda, Fransa gibi diğer Avrupa ülkelerindeki Batı Trakyalılar göz önünde bulundurulduğunda Yunanistan dışındaki Avrupa ülkelerinde yaşayan Batı Trakyalı sayısı 25 bini aşmaktadır. Türkiye’de yaşayan Batı Trakyalıların vatandaşlık bilgileri de oldukça karmaşıktır. Türkiye’de ikamet edenlerin bazıları Türk vatandaşı olmuş bazıları ise 30 yılı aşkın Türkiye’de ikamet edip iş gücü sahibi, vergi mükellefi oldukları halde Yunan vatandaşlarıdır. Aileler içinde dahi biri Türk diğeri Yunan vatandaşı, çocukların çifte uyruklu veya ebeveynlerinden birinin uyruğunu taşıdığı durumlar çoktur.

1.2. Batı Trakya Nüfusunun Tarihsel Gelişimi

Tablo 1’deki Batı Trakya’daki nüfus dağılımı ile ilgili veriler: 1901 Edirne Yıllığına, İsmet Paşa’nın Lozan Barış Konferansı’nın 23 Kasım 1922 tarihli oturumuna sunduğu 1914 yılına ait istatistiklere,¹⁴

¹¹ Statistical profile of Greece from the World Bank’s “World Development Report”, <http://data.worldbank.org/country/greece>, (E.T.: 07.15.2007).

¹² 1951 yılından sonraki nüfus sayımı sonuçlarında azınlık nüfusu ile ilgili veriler açıklanmadığından net rakamı tespit etmek güçtür. Konuyla ilgili resmi olmayan kaynaklar mevcuttur. Azınlığın büyük bölümünün Türkiye ve Avrupa ülkelerinde parçalanmış ailelilerden oluşması Türkiye ve farklı ülke vatandaşlarıyla evlilikler nüfusla ilgili tahminleri de güçleştirmektedir. Ancak bu gün için Batı Trakya’da Türk nüfusun 80-90 yıldır bölgenin toplam nüfusu içerisinde aynı oranlarda seyrettiğini söylemek mümkündür.

¹³ Cafer Alioğlu, *Batı Trakya Davası'nın Avrupa Cephesi*, İnal Ofset, İstanbul 1998, s. 8.

¹⁴ Ahmet Serdar, *Batı Trakya Türklerinin Ekonomik Durumu ve Sorunları*, U.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Prof. Dr. Hüseyin Şahin, Bursa 2002, s.19.

TARİHSEL SÜREÇ İÇERİSİNDE BATI TRAKYA TÜRKLERİNİN EKONOMİK VE DEMOGRAFİK GELİŞİMİ

1928 ve 1951 nüfus sayımı sonuçlarına¹⁵, 1991 yılına ait Azınlık nüfusu eski başbakan K. Miçotakis'in beyanına¹⁶, 2001 ve 2011 yılına ait Yunanistan ve Batı Trakya nüfusu ise nüfus sayımı sonuçlarına dayanmaktadır.¹⁷

TABLO 1: Batı Trakya'nın Nüfusu

<i>Yıllar</i>	<i>Yunanistan</i>	<i>B. Trakya</i>	<i>Türk/ Müslüman B. Trakya</i>	<i>%</i>	<i>Yunan/ Gayrimüslim B.Trakya</i>	<i>%</i>
1901	-	261767	161975	67	70425	27
1914	-	191699	129120	67	33910	18
1928	6204684	303171	102561	33	183248	60
1951	7632801	336954	105092	31	217881	65
1991	10259500	338000	110000	33	228000	67
2001	10623835	361571	119500	33	235000	67
2011	10787690	371210	122500	33	248710	67

1901 ve 1914 yıllarında, bölgenin toplam nüfusu ile Türk ve Yunan nüfuslarının toplamı arasındaki fark, Bulgar, Ermeni ve Yahudi asıllı nüfusların dikkate alınmamasından kaynaklanmaktadır. 2001 ve 2011 yılına ait Türk nüfusu ise 1/3 oranına göre tahmini olarak hesaplanmıştır. 1951 sayımından sonra Batı Trakya'daki Türk nüfus açıklanamamaktadır.¹⁸ Türk asıllı nüfusun ülke nüfusu içindeki payına bakacak olursak aşağıdaki tablo ortaya çıkar.

¹⁵ Serdar, *a.g.t.*, s.20.

¹⁶ Aydın Ömeroğlu, *Batı Trakya Türklerinin Bölge Ekonomisindeki Yeri ve Geleceği*, Diyalog Yayınları, İstanbul 1998, s.37.

¹⁷ Greece Statistical Authority, "Greece in Figures 2012", s. 4, www.statistics.gr, (10.10.2014).

¹⁸ Resmi otorite asimilasyon politikasının bir gereği olarak etnik köken, din, dil gibi unsurları nüfus sayımlarında kayıt etmemekte, kaydetse bile ilan etmemektedir.

TABLO 2: 1928-20011 Yılları arasında Yunanistan Nüfusu içerisinde Türk nüfusun oranı

<i>Yıllar</i>	<i>%</i>
1928	1,65
1951	1,37
1991	1,10
2001	1,12
2011	1,14

(Tablo1'deki verilerin analizinden)

1914 yılında bölgede Türk nüfusun toplam nüfus içindeki oranı %67 iken kısa bir sürede oran %33'e düşmüştür. Bunun en önemli nedeni 1923'ten 1930'a kadar bölgeye olan göçlerdir.¹⁹ Türkiye'den göç eden Pontuslar ile Marmara ve Doğu Trakya Rumları bölgeye yerleştirilmiştir. Bunlar ilk baştan göçmen statüsünde olsalar da 1930'da Ankara'da imzalanan Türk-Yunan Hükümetleri Dostluk, Bitarafık ve Uzlaşma Antlaşmasıyla göçmenler Batı Trakya'ya kalıcı olarak yerleşme hakkı kazanmışlardır.²⁰

Tablo 1'de 1914 yılına ait Türk nüfusun oranı %67 olarak gösterilmiştir. Lozan Konferansında Türk Temsilci heyetinin oturuma sunduğu rakam da budur. Ancak 1922 tarihinde yayınlanan "Garbi Trakya Tamamen Türk'tür" isimli bir makalede geçen bir ifade aynen şöyledir. "Nüfus-ü umumiyenin %76'sı Müslüman Türk'tür."²¹ Görülen odur ki Batı Trakya'nın Türk nüfusu ile ilgili çelişkili veriler çok eskiye dayanmaktadır. Bunun en önemli nedeni kuşkusuz Lozan sonrası Batı

¹⁹ Lozan Antlaşmasını müteakip Türkiye-Yunanistan nüfus mübadelesi kapsamında Türkiye'de sadece İstanbul kenti ile Gökçeada ve Bozcaada'da oturan Rumlar, Yunanistan'da ise sadece Batı Trakya Türkleri mübadeleden muaf tutulmuşlardır. Mübadelede Drama, Girit, Kavala, Selanik, Vodina ve Yanya'dan Türkiye'ye gelen nüfus daha çok Doğu Trakya ve Batı Anadolu'da Rum azınlığın ayrılışı ile boşalan yerlere iskan edilmişlerdir. Değişimin çok büyük bir bölümü 1923-1924 yıllarında gerçekleşmiş, ancak geriye kalan az sayıda olayda 1930 İnönü-Venizelos sözleşmesine dek zorunlu göç uygulamasına devam edilmiştir. Zorunlu göç gerek Türk, gerek Yunan ekonomisinde yaklaşık 20 yıl süren bir tahribata yol açmıştır.

²⁰ Ümit Kurtuluş, *Batı Trakya'nın Dünü, Bu Günü*, Nadir Kitap ve Eserler, Ankara 1979, s.121.

²¹ "Tarihten Bir Yaprak", *Batı Trakya'nın Sesi*, 9 Aralık 1922 tarihli Vakıf Gazetesinden alıntı, Sayı 1, Kasım-Aralık 1987, İstanbul.

**TARİHSEL SÜREÇ İÇERİSİNDE BATI TRAKYA TÜRKLERİNİN EKONOMİK VE
DEMOGRAFİK GELİŞİMİ**

Trakya sınırlarının Lozan öncesine göre çok daha dar bir alanı kapsamaktadır.

1.3. Nüfus Dağılımının Bu Güncü Durumu

TABLO 3: Lozan Konferansı'na Sunulan Batı Trakya Nüfusu

<i>İller</i>	<i>Türk</i>	<i>Rum</i>	<i>Bulgar</i>	<i>Yahudi</i>	<i>Ermeni</i>	
Gümülcine	59967	8834	9997	1007	360	
Dedeoğaç	11744	4800	10227	253	449	
Sofulu	14736	11542	5490	-	-	
İskeçe	42671	8728	552	220	114	
TOPLAM	129118	33910	26266	1480	923	191697

Kaynak: *Lozan Barış Konferansı Tutanakları*, Seha, L. Meray (Çeviren), Cilt I, Kitap 1, Ankara 1969, s.54-60.

Batı Trakya nüfusunun geçmişteki coğrafi dağılımını gösteren en detaylı belge, Türk Temsilci Heyetince Lozan Konferansı'na sunulmuş olan istatistiklerdir. Tablo 3'de görüldüğü gibi Müttefikler arası Batı Trakya 4 ilden oluşmaktadır. (Sofulu bu gün Dedeoğaç sınırları içinde kalan bir ilçedir.)

2001 yılı nüfus sayımının resmi sonuçlarına göre Batı Trakya nüfusu 361571'dir.²² 1951 yılından sonraki nüfus sayımı sonuçlarında azınlık nüfusu ile ilgili veriler açıklanmadığından bu konuyla ilgili resmi olmayan kaynaklar mevcuttur. Bunlar arasında güvenilir sayılabilecek bir kaynak da Zolota, Aggelopoulos, Pasmazoglu gibi bilim adamlarından oluşan akademik kurul tarafından hazırlanmış ve 1995 yılında kitap olarak yayınlanmış çalışmadır.²³ Kitapta azınlık nüfusunun üç ildeki dağılımı hakkında şu yüzdeler açıklanmıştır.

Dedeoğaç	%5,5
İskeçe	%43
Gümülcine	%55

²² Serdar, *a.g.t.*, 24. (25 Aralık 2001 tarihli *Gündem Gazetesi* sayı: 250).

²³ *H Ανάπτυξη της Θράκης: Προκλήσεις και προοπτικές*, Ks. Zolotas, A. Aggelopoulos and I. Pasmazoglou (eds.), National Academy of Athens, Centre for the Study of Greek Society, Athens 1995.

1991 nüfus sayımı sonuçlarına dayandırılan bu yüzdelerin 2001 ve 2011 nüfus sayımında pek değişmediği söylenebilir. Bu yüzdeler ilgili illerin nüfus sayımı sonuçları ile çarpıldığında, Türk asıllı nüfusun illerdeki dağılımı ortaya çıkacaktır. Ancak çeşitli kaynaklarda İskeçe’de Türk nüfusun oranı %45 olarak verilmiştir. Biz de analizimizde %45 olarak alacağız, ayrıca Gümölcine’de oran bazı kaynaklarda %55 bazı kaynaklarda ise %60 olarak verilmektedir. Biz ikisinin ortalaması %57,5 olarak alacağız. Buna göre %80’nin köylerde, %20’sinin ise şehirlerde oturduğu tahmin edilen Batı Trakya Türk nüfusu son sayımda 122.500 olarak hesap edilebilir.

1.4. 1923’ten Bugüne Toprak Mülkiyeti

Batı Trakya’daki toprak mülkiyetinin Batı Trakya’nın bu günkü sınırları çizilmeden ne durumda olduğunu gösteren eski yazılara rastlamak mümkündür. 9 Aralık 1922 Vakit gazetesinde yayınlanan yazı olduğu gibi aktarılmıştır. Ancak o günkü Batı Trakya Rodop Dağları’nın kuzeyini yani bu gün Bulgaristan topraklarında kalan bölge ile Makedonya’nın da bir kısmını kapsamaktadır.²⁴ Bu belgeye göre:

- “1. Garbî Trakya arazisinin %84’ü Müslüman Türklere %5’i Rumlara %10’u Bulgarlara, %1’i anasır-ı saireye ait bulunmaktadır.
2. Garbî Trakya’da 236 çiftlik mevcuttur. Bunlardan 218’i Müslüman Türklere, 15’i Rumlara, 3’ü Bulgarlara aittir. Muhtelitan meskun şehir ve köylerin dörtte üçünde Türkler ekseriyet-i kahire teşkil ederler.
3. Garbî Trakya’da emlakın %86’sı Müslüman Türklerin olup %6’sı Rumlara, %7’si Bulgarlara ve %1’i anasır-ı saireye aittir. Emval-i menkulenin de %86’sı Türklerin olup, %6’sı Rumların, %8’i Bulgarların, %1’i ansır-ı sairenin malıdır. Hayvanatın ve âlât-ı ziraiyenin %86’sı Türklere, %6’sı Rumlara, %8’i Bulgarlara aittir.
4. Garbî Trakya’da mevcut hars ve medeniyet Müslüman Türklere aittir. Bugünün garbî Trakya’sı altı asırlık Osmanlı toprağıdır. Yollar, şoşeler, köprüler, kanallar, kışlalar, köyler, şehirler hep çiftlikler velhasıl mevcut asa-ı ümran kamilen bu zamana aittir. Bütün imaret bu altı asrın mahsulüdür. Asarı salifeden harap kalan duvarlarında ve birer toprak yığını olan başka bir şeye tesadüf edilmez”.

²⁴ “Tarihten Bir Yaprak”, a.g.m..

TARİHSEL SÜREÇ İÇERİSİNDE BATI TRAKYA TÜRKLERİNİN EKONOMİK VE DEMOGRAFİK GELİŞİMİ

Bu belgeden de anlaşılacağı üzere toprak mülkiyeti çoğunlukla Türklerin elinde bulunmakta, zirai üretim dolayısıyla ekonomik güç de Türklerin elinde bulunmaktaydı. Şehirlerde oturan Türk nüfusun da önemli bir kısmı tarımla en çok da tütüncülükle geçimlerini sağlamaktaydı. 1923 yılında toprak mülkiyeti ile ilgili oranlar Lozan Barış Konferansı Tutanaklarına da geçmiştir. Söz konusu tutanakta “1920 yılında işlenir arazinin %84’ü iyi bir çiftçi olan Türk asıllı nüfusun elinde bulunuyordu” ifadesi yer almaktadır.²⁵

1923-1930 arası Batı Trakya’ya olan göç hareketlerinden yukarıda bahsedildi. Bu dönemde ülkeye yığılan bir buçuk milyon mültecinin bir kısmı Batı Trakya’ya yerleştirilmiştir. Bu mültecilerin yerleştirilme sorunu toprak reformu kanununu tekrar gündeme getirdi. 3473/1923 sayılı “Topraksız Köylüyü Topraklandırma Kanunu” çerçevesinde zorunlu veya gönüllü olarak Türk asıllı nüfusun elinden alınan araziler mültecilere dağıtıldı.²⁶

1.4.1. Toprak Mülkiyetinde Bugünkü Durum

Günümüzde Türk asıllı nüfusun sahip olduğu toprağın miktarıyla ilgili herhangi bir resmi belge bulunmasa da daha önce adı geçen Zolotas, Aggelopoulos ve Pesmazoglou’dan oluşan kurul raporunda İskeçe ve Gümülcine illerinde Türk Asıllı nüfusun sahip olduğu toprak miktarları hakkında oranlar verilmiştir. Türkler yoğun olarak bu iki il sınırları içinde yaşadığı için söz konusu raporda Dedeoğaç’taki Türklerin toprakları dikkate alınmamıştır. Buna göre; İskeçe’deki arazilerin %71’i Yunanlılara, % 29’u Türklere Gümülcine’deki arazilerin %53,5’i Yunanlılara, %46,5’i Türklere aittir.²⁷

Bu verilere göre Türklerin yoğun olarak yaşadıkları iki ilde ortalama toprağın %35’ine sahiptirler. Dedeoğaç il sınırları içerisinde Türklere ait toprak miktarı çok azalmıştır. %0,3 ila %0,5 arasında olduğu tahmin edilmektedir. Bu yüzdeleri ilgili illerin toplam tarımsal arazi miktarları ile karşılaştığımızda yaklaşık olarak Türk ve Yunan nüfusun elindeki işlenir arazilerin miktarı ortaya çıkacaktır.

²⁵ *Lozan Barış Konferansı Tutanakları*, Cilt 1, s. 66.

²⁶ Ömeroğlu, *a.g.e.*, s. 56.

²⁷ Serdar, *a.g.t.*, s. 24.

TABLO 4: İşlenir Arazi Mülkiyetinin Dağılımı (dönüm olarak)

BÖLGE	A.T.	Y.M.	%	T.M.	%
Dedeğaç	1686872	1681872	99,5	8434	0,5
İskeçe	481073	341562	71	139511	29
Gümülcine	870430	465680	53,5	404750	46,5
TOPLAM	3038375	2489124	82	552695	18

A.T. Arazi Toplamı
Y.M. Yunan Mülkü
T.M. Türk Mülkü

Kaynak: Tablo 4'teki veriler bazı düzenlemelerle A. Ömeroğlu'nun *Batı Trakya Türklerinin Bölge Ekonomisindeki Yeri ve Önemi* adlı eserinden aktarılmıştır (s. 57).

Doksan yıldan kısa bir süre önce toprağın %84'üne sahip olan Türk azınlık doksan yıl sonra toprağın % 82'sinin sahibi değildir.

1.4.2. Mülkiyetin Yunanlıların Lehine Değişmesinin Nedenleri

Azınlığın %80'e yakını toprağa bağımlıdır. Ekonomik gücünü topraktan alan bir toplumun nüfusunda çok önemli düşüşler olmazken, sahip olduğu toprağın toplama göre oranında çok sert düşüşler olmuştur. Dedeğaç'ı dikkate almasak bile Türkler sahip oldukları toprakların çok önemli bir kısmını yitirmişlerdir. Bu el değiştirme nedenlerini dört başlık altında toplamak mümkündür.

1.4.2.1. Azınlık Mülkünün Satın Alınmasının Özendirilmesi

Yunanistan Merkez Bankası ile Yunanistan Ziraat Bankası arasında 22 Kasım 1966 tarihinde bir antlaşma imzalanmıştır. Bu antlaşmaya göre "Trakya Müslümanlarına ait arazileri, zirai yapıları, Yunan vatandaşı ve Hıristiyan dinine mensup Elenlerin satın almaları özendirilmektedir. Hıristiyan bir Yunan yurttaşının bir Türk asılıdan alacağı arazi için ödeyeceği paranın tamamı kredi olarak verilecek,

TARİHSEL SÜREÇ İÇERİSİNDE BATI TRAKYA TÜRKLERİNİN EKONOMİK VE DEMOGRAFİK GELİŞİMİ

intikal vergisi ve diğer harcamalar da kredi kapsamına alınacaktır. “Özel Krediler” adı altında verilen bu kredilerin geri ödeme süresi 20 yıl olacaktır. Antlaşmanın son maddesinde şöyle bir hüküm yer almaktadır. “Bu kredilerin usulsüz kullanıldığı saptanması durumunda ilgili Ziraat Bankası şubesi kredinin anında geri verilmesini isteyebilir.” Yani kredinin Türk mülkü satın alınmasından başka bir iş için kullanılması usulsüzlük durumudur.²⁸

Söz konusu krediler eski Sovyet Cumhuriyetlerinden getirilen Pontuslulara da kullandırılmıştır. Hatta AB (o günkü adıyla AT) bütçesinden de Pontusluların iskânı için mali yardımlar çıkartılmıştır.²⁹ Yerel basında, bu Rum asıllı Sovyet Yurttaşlarının iskânı için Avrupa Konseyinin 50 milyon drahmi, AT'nin de 850 milyon drahmi yardımda bulunma kararı aldıkları, AT'nin ayrıca 1993 yılına kadar toplam 6 milyon ECU yardımda bulunmayı vaat ettiği yazılmıştır. Bu durumda Pontusluların da kolay krediyle desteklenmiş ek bir arazi talebi yaratmaları beklenmiştir.³⁰ Ayrıca söz konusu araziler için rayiç bedeller üzerinde fiyatlar oluşmuştur. Bu durum makul koşullarda sağlanan kredilerin arazi talebini arttırmasından kaynaklanmaktadır. Böylelikle Türkler de arazilerini satmaları için teşvik edilmişlerdir. Bir dönem Hıristiyan komşular Müslüman evlerini kapı kapı dolaşp satılık arazi var mı diye sormaya başlamışlardır.³¹

1.4.2.2. Kamulaştırmalar

Türk topraklarının elden çıkarılmasındaki en büyük rolü kamulaştırmalar oynamaktadır. Tahminlere göre el değiştirmenin yarısı bu şekilde gerçekleşmektedir.³² Kamulaştırmalar için kullanılan birinci yasal dayanak topraksız çiftçi ve hayvan yetiştiricisinin yerleştirilmesi için yapılan kamulaştırmaya ilişkin 2185/1952 sayı ve tarihli yasadır.

²⁸ Baskın Oran, *Türk Yunan İlişkilerinde Batı Trakya Sorunu*, Mülkiyeliler Birliği Yayınları, Ankara 1992, s. 240.

²⁹ Serdar, *a.g.t.*, s. 24.

³⁰ Oran, *a.g.e.*, 238.

³¹ Babam öğretmenlik maaşının yetersizliği karşısında aile bütçesine katkı sağlamak amacıyla o dönemde rahmetli dedemden kalan Gümölcine'nin Hasköy mevkiindeki tarlamızda kendi çapında mısır ve ayçiçek gibi mamullerin üretimiyle meşgul oluyordu. Bölgenin Yunan Köylerinden tarla komşumuzun evimize kadar gelip; “Vre Mustafa senin yapacağın iş değil bu, sat tarlayı bana kurtul” dediğine bizzat şahit olmuşumdur.

³² Oran, *a.g.e.* s. 240.

Yasa sahibi tarafından işlenen arazinin 500 dönümden, sahibi tarafından işletilmeyen arazinin de 250 dönümden fazlasının kamulaştırılmasını ve mahkeme tarafından saptanan kamulaştırma bedelinin üçte birinin 20 senede itfa edilecek %6 faizli devlet bonusu biçiminde ödenmesini öngörmektedir. Türk asıllı yurttaşlara ait büyük çiftlikler için bu yasa geniş biçimde uygulanırken, topraksız azınlık üyelerine dağıtılan topraktan pay ayrılmamıştır.³³ Daha çok orta ve küçük ölçekte toprak mülkiyetine sahip olan azınlık rençberi ve köylüsünü asıl ilgilendiren kamulaştırmanın ikinci dayanağı, yani kamusal gereksinme nedeniyle yapılan kamulaştırmalardır. İleri sürülen nedenler genellikle azınlık topraklarında askeri tesis, sanayi sitesi veya üniversite kampüsü yapılacak olmasıdır. Nitekim Gümölcine'nin Yahyabeyli, Vakıf, Ambarköy ve Kafkas köylerinde 4000 dönümlük tarım alanı Mayıs 1978'de sanayi sitesi yapılmak üzere kamulaştırılmıştır.³⁴ 1985 yılına kadar kamulaştırılan arazinin yarısına sanayi tesisi yapılmış atıl kalan kısım köylülere açık arttırma usulü ile kiralanmıştır.³⁵

Sözü edilen bu kamulaştırma faaliyetlerinden biri de Trakya Dimokritos Üniversitesi Kampüsü için 3200 dönüm tarla Gümölcine kent merkezinin bitişiğinde (kentnin kuzeyinde) Yaka Bölgesinde kamulaştırılmıştır.³⁶ Yine aynı bölgede 4300 dönüm arazi de askeri bölge için kamulaştırılmıştır. Dimokritos Üniversitesi için kamulaştırılan alan büyük tartışmalara yol açmış, yapılan itirazlar kamulaştırmanın özünden ziyade; Çorak topraklar üzerinde değil de sulak ve verimli topraklar üzerinde yapılması, miktarlarının kamusal gereksinmeyi fazlasıyla aşması, bir de kamulaştırma bedellerinin aşırı düşüklüğü üzerinedir. Örneğin Dimokritos Üniversitesi kamulaştırılmasında, azınlık üyeleri Rodop Valisine bölgenin topografik yapısına ilişkin planlar sunarak, kamulaştırılan arazinin çok değerli ve verimli topraklardan oluştuğunu belirtmiş, bunun yerine o kadar verimli olmayan, genelde yine Türklerin topraklarından oluşan söz konusu bölgenin tam karşısına isabet eden toprakların kamulaştırılmasını önermişlerdir. Yakınmalar arasında bu toprakların dönümüne o zaman için 18000 drahmi ile 23000 drahmi (2001 sonu 1€= 340,75 drh.) arasında değişen cüzi fiyatlar verildiğinin yanı sıra, Yunanistan'ın en büyük yüksek öğretim kurumu olan Selanik Aristotelio Üniversitesi'nin 640 dönümlük bir arazi üstüne kurulmuş

³³ Oran, *a.g.e.*, s. 241.

³⁴ Oran, *a.g.e.*, s. 241.

³⁵ Serdar, *a.g.t.*, s. 30.

³⁶ Oran, *a.g.e.*, s. 240.

TARİHSEL SÜREÇ İÇERİSİNDE BATI TRAKYA TÜRKLERİNİN EKONOMİK VE DEMOGRAFİK GELİŞİMİ

bulunduğudur. (Dimokritos Üniversitesi için kamulaştırılan alanın 1/5'i kadar).³⁷

Yine Şapçı Bölgesi ve civar köylerinde 1984 yılında açık hava hapishanesi yapılmak üzere 6000 dönümlük araziyi kamulaştırma yönünde bir kararname çıkartılmıştır. 630 azınlık ailesini kapsayacak olan bu kamulaştırmadan daha sonra vazgeçilmiştir.³⁸ Tarlaların yanı sıra vakıfların da kamulaştırmaya maruz kalması azınlığın daha çok tepkisini çekmiştir. Aralık 1972'de Tabakhane Camii'nin yıkılması buna örnek olarak gösterilebilir.³⁹

1.4.2.3. Arazi Birleştirmesi (Anadazmos)

Türklerin sürekli arazi kaybetmesinin sebeplerinden biri de, zamanla bölünüp ekonomik olmaktan çıkan arazilerin birleştirilip yeniden dağıtılmasına ilişkin 821/1948 sayılı kanunun özel biçimde uygulanmasıdır.⁴⁰

Eski deyimiyile tevhid-i arazi denilen, Yunanca da ise "Anadazmos" diye anılan bu uygulama, ilgili bölgedeki mülk sahiplerinin yarıdan fazlasının dilekçe vermesi sonucu yapılmakta, dağıtım sırasında da, toprağı alınan kişiye eski toprağına eş değer toprak verilmektedir. Ancak 1974'ten sonra bu uygulamanın yeni biçim aldığı ve valinin takdiriyle zorunlu hale geldiği görülmektedir. Bunun kanuni dayanağı madde 2/2'nin b şıkkıdır. Buna göre "eğer sulama, kurutma ve sel baskınlarından korunma gibi faaliyetler dağıtımı zorunlu kılar" anadazmos zorunlu yapılabilecektir. Oysa azınlık basınına göre Batı Trakya'da su baskını gibi doğal felaketler çok eski tarihlerden beri yaşanmamaktadır.⁴¹

Anadazmos maksadıyla oluşturulan komisyonlarda bazı istisnalar hariç azınlık üyesi Türk bulunmamıştır. Ayrıca çoğu zaman tebligat

³⁷ Oran, *a.g.e.*, s. 242.

³⁸ Serdar, *a.g.t.*, s. 31.

³⁹ İlker Alp, "Batı Trakya Türkleri", *Atatürk Araştırma Merkezi ATAM Dergisi*, Sayı: 33, 1995.

⁴⁰ 821/1948 sayılı kanunun 2. maddesinin 2. paragrafının B bendini dikkate alarak yapılan zorunlu anadazmos uygulamalarına örnek olarak: Rodop Valisi P. Foteas imzalı 19.5.1975 tarihli 48127 protokol numaralı karar verilebilir. Yunanistan Resmi Gazete no: 5578.

⁴¹ Halit Eren, *Batı Trakya Türkleri*, Rehber Yayınları, İstanbul 1997, s. 104.

yapılmadan komisyon gelmekte ve karar vermektedir. Türklere yeniden dağıtılan araziler eskisine oranla daha kötü yerlerden verilmekte, en önemlisi de eski toprağın sınıfı mutlaka düşük yazıldığından (Örneğin 1. Sınıf yerine 3. Sınıf denilerek kayıtlara geçmekte toprak sahibi buna itiraz edememektedir.) Yeniden dağıtımda verilen toprağın miktarı önemli ölçüde daha düşük olmaktadır.⁴²

1.4.2.4. Diğer Uygulamalar

Bunlardan başka zilyetliği tanımama, gibi yollarla da Türklerin arazileri ellerinden alınmıştır. Türk köylüsünün zilyetliği mülkiyet karinesi olamamaktadır. Tarlasına tecavüz edilen azınlık köylüsü, hemen hemen daima haksız çıkmaktadır. Özellikle KKTC'nin ilanından sonra bu vakalar artmıştır (1983 İlhanlı, 1987 Bekirli 1987 Gökçeler olayları).

Bir diğer uygulama ise Türk köylüsünün elinde tapu bulunması durumunda bile tapunun tanınmaması veya yanlış yorumlanmasıdır. Aslında Osmanlı Tapuları Yunanistan'da da yasal olarak geçerlidir. Osmanlı İmparatorluğunda kişisel toprak mülkiyeti 1858 Arazi Kanunnamesi ile kabul edilmiş, kanunnamenin "itirazsız ve kesintisiz 10 yıl devlet toprağını elinde bulunduran ve işleyen kimse o toprağın tasarruf hakkına sahip olur. Kendisine harç istenmeksizin yeni bir tapu verilir" hükmünü getiren 78. maddesi 147/1914 sayılı Yunan Yasasıyla da geçerli sayılmıştır. Ayrıca bu yasa 12 Kasım 1929'da teyit edilmiştir.⁴³ Buna rağmen Osmanlı tapuları azınlık köylüsünün elinde fazla bir değer taşımamıştır. İnhanlı olayının ortaya çıkışı da bu nedenledir. Yine Gümülçine'ye bağlı Uysallı Köyünde Haziran 1990'da çoğu mülkiyet belgeli 350 dönüm toprağa el konulmağa kalkılmıştır.⁴⁴ Bu bölümü bitirmeden bir konuya açıklık getirmekte fayda olduğu kanaatindeyim. Bu tip uygulamalarla Batı Trakya Türkü artık karşılaşmamaktadır. Son yıllarda AB'nin de ısrarıyla tapu ve kadastro konularında reformlar yapılmış azınlık üyeleri de beyanda bulunma ve intikal vergilerini ödemek kaydıyla yeni tapularını alabilmektedirler. Türklerin sahip olduğu topraklarda son yıllarda bir artış olması da bunun göstergesidir. Sorun artık arazi yitirmekten ziyade var olan arazide yetiştirilecek ürün, ürünün fiyatı, sağlanan sübvansiyonlardan

⁴² Eren, *a.g.e.*, s. 105.

⁴³ Oran, *a.g.e.*, s. 249.

⁴⁴ Oran, *a.g.e.*, s. 248.

TARİHSEL SÜREÇ İÇERİSİNDE BATI TRAKYA TÜRKLERİNİN EKONOMİK VE DEMOGRAFİK GELİŞİMİ

faaydalanabilme imkânı ile ilgilidir.

2. Türk Azınlığın Ekonomik Gelişimi ve Azınlığın Bölge Ekonomisindeki Etkinliği

Yunanistan kalkınmasını büyük ölçüde AB'nin yakınlaştırma politikaları çerçevesinde hayata geçirilen yapısal fon uygulamalarına borçludur. Özellikle 1990'lı yıllardan itibaren ülke genelinde olduğu gibi Batı Trakya Bölgesi de bu gelişmelerden nasibini almıştır. Ancak bölgedeki Türk Azınlığın bu uygulamalardan Yunanlı yurttaşlarla aynı oranda istifade ettiğini söylemek güçtür. Son yıllarda OTP'deki (Ortak Tarım Politikası) kısıtlamalarla bu fark belirginleşmektedir. Bölgenin daha çok güneyinde yerleşik Yunan Nüfus kuzeyde yerleşik Türk Azınlığa göre AB'nin Sivil Toplum Geliştirme aracı CSF (Civil Society Facility) programlarından daha fazla istifade edebilmektedir.⁴⁵ Bölgenin çehresini değiştiren altyapı yatırımlarından doğal olarak faydalanma imkânı sağlayan azınlık, bireysel anlamda girişim yapma konusunda yetersiz kalmaktadır. Küçük ölçekli bireysel kalkınma programlarına da katılım azınlık mensupları arasında farkındalık eksikliğinden dolayı yeterli değildir.⁴⁶ Örneğin; AB yapısal fonlarının dağıtıldığı ilk planlı dönem olan 1994-1999 döneminde Yunanistan genelinde 5500 proje desteklenip 250 bin tarım çalışanına doğrudan bu projelerden yararlanma imkânı sunulurken Türk azınlığın bu uygulamalardan ne kadar faydalandığı veya haberdar olduğu sorgulanması gereken bir husustur.⁴⁷

Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu Ülke Raporlarına ve Dünya Bankası verilerine göre Yunanistan GSYİH'sı içinde tarım sektörünün payı Tablo 5'te görüldüğü gibi gerçekleşmektedir. Tarım sektörünün payı ülke ekonomisi içerisinde azalan bir eğilim göstermektedir. 2012 rakamlarına göre GSYH'nin %80,1 hizmet sektöründen, %16 sanayi sektöründen sadece %3,8'i de tarım sektöründen ibarettir. Turizm sektörünün tek başına GSYİH içerisindeki payı %15 civarındadır.

⁴⁵ Dia Anagnostou, Anna Triandafyllidou, "Regions, minorities and European integration: A case study on Muslims in Western Thrace, Greece", <http://www.eliamap.gr>, Case_study_report_Thrace, s.14, E.T.: 1.11.2014.

⁴⁶ Anagnostou- Triandafyllidou, *a.g.m.* s.15.

⁴⁷ Serdar, *a.g.t.*, s. 72.

AHMET SERDAR

TABLO 5: Yıllara göre Tarım Sektörünün Yunanistan'ın GSYİH'sı İçindeki Payı

YIL	YÜZDE
1993	11,2
1995	7,3
1996	9,1
1997	8,9
1998	8,3
2000	7,3
2002	5,7
2004	5,1
2006	4,1
2008	3,8
2012	3,8

Kaynak: DİEK Yunanistan Raporu 2001, Dünya Bankası verileri 2002-2012 yılları.

Ancak Batı Trakya ele alındığında tarımın GSYİH içindeki payı, çok daha yüksek orana ulaşmaktadır. Yunanistan'ın belli başlı tarımsal sanayi ürünleri olan tütün ve pamuk yoğun olarak bölgede yetiştirilmektedir. Bölgede 1990'lı yıllarda gerçekleştirilen sanayi yatırımları, buna paralel gelişen hizmet sektörünün yanında tarımın payı geçmişe göre giderek düşse de Batı Trakya bir tarım bölgesi olma özelliğini sürdürmektedir. Özellikle 2008'den bu yana yaşanan ekonomik kriz bölgedeki sanayi işletmelerinin teker teker kapılarına kilit vurmalarına neden olmuş, bölge insanı için tarımı daha stratejik bir sektör haline getirmiştir. Gümülcine Organize Sanayi Bölgesindeki birçok sanayi tesisinde kurulu makine ve teçhizat Türkiye, Ortadoğu ve Yakındoğu ülkelerine hurda fiyatına satılmak durumunda kalmıştır.⁴⁸ Bu krizin azınlığa etkileri tarıma geri dönüş veya ülkeyi terk etme şeklinde kendini göstermektedir. İflas eden Türk Sanayicisine pek rastlanmamakta çünkü sanayi sektöründe Türk varlığı birkaç küçük istisna hariç hiçbir zaman kendini girişimci-yatırımcı şeklinde göstermemiş, azınlık insanı bu işletmelerde sadece emeğini istihdam etmiştir. Ağırlıklı olarak da

⁴⁸ Halil Molla (kendisi ile yapılan görüşmeden) Bursa'da tekstil makineleri ticareti yapan Batı Trakya kökenli Halil Molla Gümülcine OSB'den ve Selanik OSB'den toplu makine alımlarına aracılık yapmış, makinelerin bir kısmı Türk Tekstil Sektörü imalatçı firmalarına satılmış, bir kısmı da Hindistan ve Pakistan gibi ülkelere ihraç edilmiştir.

TARİHSEL SÜREÇ İÇERİSİNDE BATI TRAKYA TÜRKLERİNİN EKONOMİK VE DEMOGRAFİK GELİŞİMİ

mavi yakalı olarak vasıfsız işlerde istihdam edilmiştir.

2.1. Tarım

Batı Trakya’da tütün üretiminde ezici üstünlük aşağıdaki Tablo 6’da görülebileceği gibi Türklerin yoğun olarak yaşadığı bölgelerdedir. Üretilen tütünün %97’den fazlası Türklere aittir. Bu nedenle tütünün Batı Trakya Türkü için hayati bir önemi vardır. Türk nüfusun yarısından fazlası tütün üretimine doğrudan katılmaktadır. Gümülcine’de buğday üretiminin yarısından fazlası, mısır üretiminin yarıya yakını pamuk üretiminin de üçte birinden fazlası Türkler tarafından yapılmaktadır. Şimdi bu ürünleri daha ayrıntılı inceleyelim.

2.1.1. Tütün

Batı Trakya’da Türk çiftçisi tarafından kalitesi dünyaca meşhur olan basma çeşidi tütün üretilmektedir. Tütün konusunda yapılan spekülasyonlar, tütün üreticilerinin yeterli donanım ve bilgi birikimine sahip olmamaları gibi nedenlerle kalite gereğince korunup, yeterince geliştirilememiştir. AB nezdinde de tütün üreticileri lehine sonuç verecek lobi faaliyetleri yapılamamaktadır.⁴⁹ Ancak yine de Batı Trakya’nın basma tütünü dünya çapındaki şöhretini korumakta ve sigara üretiminde en çok aranan girdi olma özelliğini sürdürmektedir. Yunanistan’ın tütün üretimi son elli yılda giderek daha çok Batı Trakya’ya kaymıştır. Aşağıdaki tablo 6’da 1959-1993 yıllarına ait veriler incelenerek Doğu Makedonya bölgesiyle kıyaslandıktan sonra bu bölgeye göre Batı Trakya’da tütüncülüğün geldiği nokta ortaya çıkacaktır.⁵⁰ Tütün üretimine ayrılan toprağın miktarı dönüm olarak azalsa da üretilen tütün miktarında artış olduğu göze çarpmaktadır. Bu artış tarımdaki üretim tekniklerinin gelişmesi, suni gübreleme ve tarımsal ilaçların kullanımının artışı ve daha fazla makineleşme ile izah edilebilir.

⁴⁹ Ahmet Serdar, “Strategic Product Of Western Thrace Tobacco”, *Agribalkan, Balkan Agricultural Congress*, September 2014, Edirne.

⁵⁰ *Georgiki Statistiki Tis Ellados 1993* (1993 Yılına Ait Yunanistan Zirai İstatistikleri), Atina 1995, s. 38.

Tablo 6: İki Farklı Dönemde Batı Trakya ve Doğu Makedonya'daki Tütün Üretiminin Karşılaştırması

BÖLGELER VE İLLER	1959 yılı		1993 yılı	
	Dönüm	Ton	Dönüm	Ton
Evros	5080	225	3213	354
Rodop	26970	2021	59132	6726
İskeçe	61970	2613	24549	2271
B.TRAKYA	94020	4859	86894	9351
Drama	111761	7247	5501	681
Kavala	75147	4842	9655	3560
D.MAKEDONYA	186908	12089	15156	4241

Kaynak: *Georgiki Statistiki Tis Ellados 1993 (1993 Yılına Ait Yunanistan Zirai İstatistikleri)*, Atina 1995, s. 38.

Tütün üretimine ayrılan topraklar her iki bölgede de azalmakla birlikte Doğu Makedonya'daki düşüş çok daha serttir. 1993 yılına gelindiğinde 1959 yılında tütün üretimine ayrılan toprakların sadece %8'inde tütün üretilmeye devam edilmektedir. Ancak Batı Trakya geneline baktığımızda 1993 yılına gelindiğinde, 1959 yılında tütün ekimine ayrılan toprakların %92'sinde hala tütün üretimi yapılmaktadır. 2014 yılı beklentileri ise Batı Trakya'nın 3 ili toplamındaki tütün rekoltesi 8500 ton civarında olacağı yönündedir. 2013 yılında 3 ilde toplam 86500 dönüm arazi tütün üretimine ayrılmıştır. Yani 1993–2013 arasında gerek tütün üretimine ayrılan arazi, gerekse tütün rekoltesi, gerekse üretici sayısı açısından büyük farklar söz konusu değildir. Bu iki dönem arasında (1959-1993) Batı Trakya'da elde edilen tütün miktarı yaklaşık iki kat artarken Doğu Makedonya'da yaklaşık üç kat azalmıştır. 1993 sonrası ise yatay bir seyir izlemektedir.

Batı Trakya'nın üç ili incelendiğinde Evros İli sınırlarında (Dedeoğaç ve çevresi) tütün üretimine ayrılan topraklarda iki dönem arasında %37'lik bir düşüş olduğu ortaya çıkar. Buna karşılık üretilen tütün miktarında %57'lik bir artış meydana gelmiştir. Ancak bu bölgede üretilen tütün miktarı Batı Trakya tütününün sadece %3,78'ine tekabül ettiği için oransal olarak pek bir anlam ifade etmez. Onu da bölgede az sayıda bulunan Türk nüfus üretmektedir. Bölge daha çok zeytinciliğiyle anılsa da Türklerin elindeki zeytin bahçeleri oldukça sınırlıdır. İskeçe'de yine tütün üretimine ayrılan toprak miktarı %60 azalırken üretilen tütün miktarında da %13'lük bir düşüş göze çarpmaktadır. Bununla birlikte

TARİHSEL SÜREÇ İÇERİSİNDE BATI TRAKYA TÜRKLERİNİN EKONOMİK VE DEMOGRAFİK GELİŞİMİ

bölgede yetiştirilen tütün miktarı Batı Trakya tütününün %24'ünü oluşturmaktadır.

Gümülcine'ye gelindiğinde ise çok farklı bir durum ortaya çıkmaktadır. Batı Trakya ve Doğu Makedonya'nın diğer illeri de dâhil tütün üretimine ayrılan toprakların miktarında artış olduğu tek ildir. Tütün üretimi emek yoğun üretim teknolojisinin kullanıldığı oldukça zahmetli bir iştir. Bölgede yoğun olarak yaşayan Türkler hem kültürel hem sosyolojik olarak bu işe uygundur. Köylerde yeni evlenen çiftler genellikle anne babalarıyla oturmakta, bu da tütün üretiminde işbirliği sonucu adeta bir ölçek ekonomisi oluşturmaktadır. Batı Trakya ve Doğu Makedonya'nın tümünde tütün üretimine ayrılan topraklarda sert düşüşler olurken Gümülcine de 34 yılda %120'ye yakın bir artış olmuştur. Batı Trakya geneline bakıldığında Kuzey Yunanistan tütün üretiminin bölgeye kaymış olduğu, %58'lik ekim alanı %49'luk üretim miktarı ile (Doğu Makedonya ve Batı Trakya toplamında) tütüncülüğün Rodop Vilayeti çevresinde (en çok da Gümülcine'nin kuzeyinde Rodop Dağlarının eteklerindeki yaka köylerinde) yoğunlaşmış olduğu görülür.⁵¹

Türklerin en yoğun olarak yaşadığı; nüfusun %55'ini oluşturdukları ve tütün üretiminin de yoğun olarak yapıldığı bölge Rodop İl sınırları içinde kalan topraklardır. Hal böyle olunca tütün fiyatının Türk nüfusun ekonomik durumunu, yaşam standardını, ne kadar yakından ilgilendirdiği çok açıktır. Tütün fiyatları tütüncülük yapmayan bölge insanını da çok yakından ilgilendirmektedir. Tütün üreticisi emeğinin karşılığını alıp tatminkar bir gelir seviyesine ulaşınca, esnaf daha çok alışveriş yapmaya eğilimli bir potansiyelle karşılaşmaktadır. Kent merkezlerinde yaşayan Türkler genellikle esnaflık, sanatkarlık ve küçük çapta ticaretle uğraşırlar. Sadece Türk esnafın değil Yunanlı esnafın da beklentisi aynı yödedir. Hatta Yunanistan'daki tütün fiyatları Edirne, Keşan ve İpsala'daki esnafı da yakından ilgilendirmektedir. AB'nin para birliğinden önce Yunan Drahmisi Keşan'da, ABD dolarından Alman Markından daha konvertibl bir para birimidir. Haftanın belli günlerinde; özellikle Keşan'da halk pazarı olduğu günlerde gününbirlik turlar düzenlenmektedir. Türkiye'ye giriş çıkışlarda herhangi bir sorun yaşamayan AB pasaportlu Batı Trakya Türkleri arasında haftalık alışverişlerini buradan yapanlar olduğu gibi, düğün, nişan, sunnet alışverişi ile her türlü ev eşyası ve giyim alışverişlerini Keşan'dan

⁵¹ Serdar, *a.g.t.*, s. 42.

yapanlar çöktür. İskeçe, Gümölcine, Dedeğaç ile ilçelerine bağlı ticari taksiler her gün İpsala Sınır Kapısı'ndan Türkiye'ye giriş yapmaktadırlar.

Kısacası tütünden daha çok para kazandığı zaman Batı Trakyalı çiftçinin marjinal tüketim eğilimi artmakta, bu durumdan Keşan ve çevresindeki esnaf da nasibini almaktadır. Ayrıca Batı Trakya Türklerinin %90'ı, senede en az bir kez ortalama bir haftalığına İstanbul, Bursa başta olmak üzere Türkiye'nin büyük şehirlerini ziyaret etmektedirler. Dolayısıyla oransal olarak çok küçük bir rakama da tekabül etse Yunanistan'daki tütün fiyatlarının Türkiye'nin turizm gelirlerine etkisi vardır denebilir.

2.1.2. Diğer Tarımsal Ürünler

İklim koşulları ve toprağın durumu, pamuk üretiminin Gümölcine çevresinde hızla yaygınlaşmasına neden olmuştur. Ancak yukarıda etraflıca sözü edilen toprak mülkiyetinin Yunanlıların lehine değişmesinden dolayı, pamuk üretimine uygun geniş ve sulanır araziler daha çok bölgenin Yunan asıllı çiftçilerinin elinde bulunmaktadır. Yine de Gümölcine'nin güneyinde bulunan ova kesimindeki Türk Köylüleri pamuk üretimi yapmaktadırlar. Yaka kesiminin aksine buralarda pamuk üretilmektedir. İskeçe'nin ova kesimindeki köylüler ise daha çok mısır üretimi yapmaktadırlar. Mısırı buğday izlemektedir. Ancak buğday üretiminin çok fazla bir getirisi olmadığı için ek bir iş olarak görölmektedir. Sadece ova kesiminde değil, diğer bölgelerdeki tarlalarda da buğday üretimi yapılmaktadır.

Pamuk, buğday, mısır gibi tarımsal ürünlerde Türk çiftçisinin payı, tütüne göre çok düşük seviyelerde seyretmektedir. Bunun çeşitli nedenleri olmakla birlikte en önemli neden, bu ürünlerin yetiştirilmesinde geniş topraklara yani büyük ölçekli tarımsal işletmeye ihtiyaç olmasıdır. Üretici birim fiyattan çok üretim miktarından, yani rekoltenen kazanmaktadır. Ancak Türk asıllı çiftçilerin sahip olduğu topraklar sınırlıdır. Diğer bir neden ise bu ürünlerin işlenmesi, daha çok tarımsal makineler, biçerdöverler gerektirmektedir. Bu ise daha kuvvetli finansal güç anlamına gelmektedir. Ancak Türk köylüsünün maddi imkanları Yunanlı komşularına göre kısıtlıdır. Yakın geçmişe kadar azınlık bireylerinin tarımsal kredilerden yararlanma olanağı yoktu. Yine de pamuk üretiminde Türk çiftçisine düşen pay Batı Trakya genelinde

TARİHSEL SÜREÇ İÇERİSİNDE BATI TRAKYA TÜRKLERİNİN EKONOMİK VE DEMOGRAFİK GELİŞİMİ

%25, Yunanistan genelinde %3 ile küçümsenmeyecek bir miktardır.⁵² Pamuğun tarımsal bir sınai ürün olduğu ve Yunan Pamuğunun Dünya, pamuk ve pamuklu iplik piyasasında kalitesi ile bilindiği dikkate alınacak olursa buradan Dünya Tekstil Piyasasında Türk çiftçisine de bir pay çıkartmak mümkündür.

2.1.3. Hayvancılık

Hemen hemen her köyde bir veya birkaç ailede davar sürüleri (ova köylerinde koyun, dağ köylerinde keçi); köyüne göre, birçok köyde ise köy hane sayısının 1/5'inde iki ila beş adet arasında değişen büyük baş hayvan bulunmaktadır.⁵³ Avrupa Birliğinden sağlanan primlerden sınırlı sayıdaki hayvan yetiştiricisi Türk köylüsü de yararlanmaktadır. Diğer AB desteklerinde olduğu gibi bu tip desteklerde de azınlık mensupları pasif kalmaktadırlar. Azınlık insanı yılların vermiş olduğu çekingenliği üzerinden atamamakta, bazen de proje bazlı desteklerde ihtiyaç duyulan minimum işletme sermayesini denkleştirememektedir.⁵⁴ Bu primler bölgeye ve yetiştirilen hayvan cinsine göre farklılık göstermekle birlikte dağ köylerindeki keçi yetiştiricilerine daha çok prim ödenmektedir. Bunun nedeni dağ köylerinin daha az gelişmiş olmasındandır. Aşağıdaki tabloda, 1993 yılına ait, Batı Trakya'da üretilen hayvansal ürünlerin miktarları ve bunların illere göre dağılımı görülmektedir.

TABLO 7: Batı Trakya'da Üretilen Hayvansal Ürünler

İLLER	SÜT(kg)	%	ET(kg)	%	PEYNİR(kg)	%
Dedeagaç	24737	25	8418	39	1889	41
İskeçe	40119	41	6968	32	254	6
Gümülce	32851	34	6452	29	2428	53
B.Trakya	97707	100	21838	100	4571	100

Kaynak: *Georgiki Statistiki Tis Ellados 1993 (1993 Yılına Ait Yunanistan Zirai İstatistikleri)*, Atina 1995, s.94.

Batı Trakya'da üretilen bu hayvansal ürünlerin aynı yıl Yunanistan'da üretilen toplam üretime oranı sırasıyla süt üretiminde %5, et ve peynir üretiminde %4'e tekabül etmektedir. Ne yazık ki bu

⁵² Serdar, *a.g.t.*, s. 45.

⁵³ Serdar, *a.g.t.*, s. 47.

⁵⁴ Anagnostou - Triandafyllidou, *a.g.m.*, s.16.

miktarlar içerisinde Türk asıllı çiftçiler tarafından üretilenlerin ne kadar olduğunu gösteren resmi veya gayri resmi bir bilgi mevcut değildir. Ancak Türk asıllı nüfusun bu ürünler içerisindeki payı tarımsal ürünlerden daha az olduğu tahmin edilmektedir. Profesyonel anlamda sadece hayvancılıkla uğraşan Türk köylüsü çok azdır. Hayvancılık genelde tarımsal ürünlerin yanında bir ek gelir kaynağı olarak görülmektedir.

Yaşanan son ekonomik krizde bölgede yaşayan Türk Azınlığın ülkede yaşayan diğer dar gelirli yurttaşlara göre açlık derecesinde etkilenmemesinin temel nedeni tarımsal bir yapıda olması ve güçlü aile akraba ilişkilerine bağlanabilir. Tarımsal sınai ürünlerin yanında hemen herkesin bağı bahçesi vardır. Bazen hobi amaçlı bazen de zorunlu olarak geçimlik düzeyde meyve sebze üretimi yapılmakta organik beslenme imkânı yanında aile bütçesine önemli katkılar sağlanabilmektedir. Krizden daha şiddetli etkilenen kesim: işini kaybeden fabrika çalışanları, küçük esnaf ve son yıllarda türeyen tüccar kesimidir

2.2. Sanayi Sektörü

Yunanistan ekonomisine genel olarak bakıldığında, ülkenin orman, su ve enerji kaynakları ile tarım potansiyeli Batı Trakya'nın da içinde bulunduğu Kuzey Yunanistan'da toplanmıştır. Ülkenin güneyi turizm, gemicilik ve ticaret alanında gelişmiş iken, kuzeyi tarım ve sanayi alanında gelişmiştir. Ülkedeki ticari faaliyetin %26'sı, endüstriyel üretimin %25'i Makedonya-Trakya bölgesinde gerçekleşmektedir. Yunanistan'daki 20 civarında organize sanayi bölgelerinin bir kısmı bu bölgede yer almaktadır. Kuzey Yunanistan'dan yapılan ihracatın %44'ü giyim ve ayakkabı, %22'si gıda ve içecek, %8'i kürk-deri, %5'i minerallerden oluşmaktadır. 1990 yılında çıkarılan teşvik yasası uyarınca birinci öncelikli kalkınma bölgesi ilan edilen Batı Trakya'da vergi muafiyeti %100'e kadar varmakta, yatırım indirimleri ise %45'in üzerine çıkmaktadır.⁵⁵ Ancak Türk asıllı yatırımcıların bu kolaylıklardan faydalandığını söylemek mümkün değildir. Tarım sektörü için geçerli olan farkındalık eksikliği sanayi için de geçerlidir. Üstelik 90'lı yılların ilk yarısında azınlık insanına yönelik ayrımcı politikalar kendini fazlasıyla hissettirmiştir. Yatırımcıdan kasıt, sermaye sahibi iş yapmak,

⁵⁵ Serdar, *a.g.t.*, s. 49.

TARİHSEL SÜREÇ İÇERİSİNDE BATI TRAKYA TÜRKLERİNİN EKONOMİK VE DEMOGRAFİK GELİŞİMİ

küçük bir işletme kurmak isteyen Türk asıllı girişimcilerdir. ABD'nin 1997 İnsan Hakları Raporunda yer alan ifadeye göre ilk defa 1997 yılında Türk asıllı bir Müslüman'a ait işletmeye Batı Trakya'da kurulan ve genişletilen işletmelere tahsis edilen hükümet teşvikinden pay verilmiştir.⁵⁶ Ancak bu işletmenin kime ait olduğu, faaliyet konusunun ne olduğu ve faaliyetlerini nerede yürüttüğü hususunda bir açıklamaya yer verilmemiştir. 1997 sonrası teşviklerden azınlık insanı da yararlanabilmiş ancak bu teşvikler daha çok yeni işyeri açan esnafa mikro kredi, vergi teşviki sosyal sigorta primlerinden muafiyet şeklinde kendini göstermiştir. Azınlığa yönelik bir sanayi teşvikinden bahsetmek hiçbir zaman mümkün olmamıştır. Görüldüğü gibi Batı Trakya'da sanayi sektöründe, azınlık mensubu Türk asıllı sanayiciye pek rastlanmaz. Türklere ait sadece mobilya imalatı yapan büyükçe atölyeler (bunların da bir çoğu son yıllarda tanınmış Türk markalarını ithal ederek iç piyasada satışa sunmaya başlamışlardır.) Süt ve süt ürünleri işleyen mandıra, İskeçe'ye bağlı Koyun Köy 'de yine Türklere ait olan, içinde onbeş-yirmi işçinin istihdam edildiği; şarküteri ürünleri üreten ve iç piyasaya üretim yapan bir tesis vardır. Ayrıca İskeçe'de mermer imalatı yapan bir işletme faaliyet göstermektedir. Gümülcine merkezde gıda sektörüne yönelik işlenmiş şekerli mamüller imalatı yapan ve Yunanistan çapında bu ürünleri pazarlayabilen bir işletmeye rastlamak da mümkündür.

Buna karşılık bölgede kurulu çeşitli fabrikalarda çalışan işçiler vardır. Ancak çoğu son ekonomik krizle birlikte işlerini kaybetmişlerdir. Dönemlik işlerde en çok çalışanlar Türk asıllı işçilerdir.

2.3. Hizmet Sektörü

Gümülcine ile İskeçe'nin merkez ve ilçelerinde hemen hemen hizmet sektörünün her alanında geleneksel Türk esnaf ve zanaat erbabına rastlamak mümkündür. Bunların %99'u küçük işletme sınıfındadır.

Türk asıllı nüfusun hizmet sektöründeki yerine genel olarak bakıldığında:

Devlet dairelerinde ve bankalarda çalışan Türk asıllı memura pek rastlanmaz. Son yıllarda bazı kamu kuruluşlarına azınlık mensupları yerleştirilmiş olmasına rağmen göstermelik düzeydedir.

⁵⁶ U.S. Department of State, "Greece Country Report on Human Rights Practices for 1997", <http://state.gov/www/.../greece.html>, (15.7.12).

AHMET SERDAR

Sahibinin veya ortağının Türk asıllı olduğu finans kuruluşu, sigorta şirketi, otel gibi büyük işletmeler yoktur. Sadece sigorta acenteliği yapan Türkler vardır. Ayrıca Gümölcine ve İskeçe’de açılan Ziraat Bankası Şubelerinde Türk memurlar çalışmaktadırlar.

Gümölcine ve İskeçe illerinde, çeşitli mesleklerde faaliyet gösteren Türk asıllı esnaf ve sanatkarlar vardır. Bunlardan ancak %2’si büyük, %30’u orta, %68’i küçük işletme olarak tabir edilebilir.⁵⁷

Sanayi ve Ticaret Odası ile meslek odalarındaki kayıtlar incelendiğinde Gümölcine’deki işletmelerin %26’sı İskeçe’deki işletmelerin %17’si Türk asıllılara aittir.⁵⁸

Son yirmi yılda hizmet sektöründe daha profesyonel anlamda kendini gösteren Türk Girişimcilerin varlığından bahsetmek mümkündür. Baskıcı rejimin bir nebze değişmiş olmasına paralel olarak uluslararası ticarete daha çok Türkiye ile gerçekleştirilen dış ticarete de Türk girişimciler boy göstermeye başlamış, ancak ekonomik kriz sonrası sektör karlılığını yitirmiştir. Türk asıllı işçilerin ise en fazla çalıştığı alan inşaat ve inşaat sektörünün yan kolları olan, boyacılık, fayansçılık, demircilik gibi iş kollarıdır. İnşaat sektöründe taşeronluk hizmeti veren girişimciler de faaliyet göstermeye başlamış ancak son ekonomik krizle birlikte sektör bitme noktasına gelmiştir.

Sonuç

Satın alma gücü paritesine göre kişi başına geliri 1980 yılında 2990 ABD doları iken 2008 yılında 30000 ABD dolarına ulaşan Yunanistan’daki bölgeler arası gelişmişlik farkı birçok gelişmekte olan ülkede olduğu gibi çok çarpıcı olmamasına rağmen yakın geçmişe kadar Batı Trakya için “Yunanistan’ın gelişmemiş bölgesi” AB’nin de “en geri kalmış bölgesi” tabirini kullanmak yanlış olmazdı. AB’nin 2004 yılından itibaren yapmış olduğu genişlemelerinden sonra Batı Trakya bu unvanını kaybetmiştir. AB ile bütünleşmenin ardından özellikle 90’lı yılların ikinci yarısından itibaren ülke genelinde yaşanan olumlu iktisadi gelişmelerin Batı Trakya’ya da yansımaları vardır. Ancak kalkınma

⁵⁷ Ömeroğlu, *a.g.e.*, s. 64.

⁵⁸ Ömeroğlu, *a.g.e.*, s. 64.

TARİHSEL SÜREÇ İÇERİSİNDE BATI TRAKYA TÜRKLERİNİN EKONOMİK VE DEMOGRAFİK GELİŞİMİ

eksikliği Türklerin yoğun olarak yaşadığı yerlerde, Türk köylerinde ve Türk mahallelerinde hala kendini hissettirmektedir.

Azınlık insanın %80'inin kırsalda yaşadığı belirtilmiştir. Buna karşılık Gümülçine ve İskeçe'de toplam arazinin %35'ine, Dedeoğlu da dâhil edildiğinde %18'ine sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bu oranlar dikkate alındığında azınlık insanın servetiyle ilgili de yeterli deliller ortaya çıkmaktadır. Oysa tarihi kaynaklar 1923 yılında Batı Trakya arazisinin ve emlakinin %80'den fazlasının Türk asıllılara ait olduğunu göstermektedir. Toprak mülkiyetindeki dramatik değişim azınlık insanının büyük bir çoğunluğunu ekonomik olarak dar gelirli sınıfa sokmakta, bununla birlikte ortaya çıkan az gelişmişlik sorunu resmi otoritelerce uygulanan baskıcı politikalarla birleşince azınlık insanının kaderci, içine kapanık, sindirilmiş bir toplumsal karaktere bürünmesine yol açmaktadır.

Tarım sektörünün istihdamdan aldığı pay ülkelerin ya da bölgelerin gelişmişliğinin de bir ifadesidir. Gelişmiş ülkelerde tarımın bütçeden aldığı pay artarken GSMH (Gayri Safi Milli Hâsıla) içerisindeki payı ve bu sektörün toplam istihdam içerisindeki payı azalmaktadır. Yani tarım sektörünün istihdamdan ve GSMH' dan aldığı pay ülkenin gelişmişliğiyle ters orantılıdır. Ancak Batı Trakya Türk Toplumunu bu çalışmada analiz edildiği üzere müstakil bir toplum olarak ele alacak olursak yukarıda ifade edilenin tam aksi bir kompozisyon ortaya çıkar. Yaratılan gelirin büyük bir kısmı tarım kesiminden gelmektedir. Yine istihdamın önemli bir kısmı tarım kesiminde oluşmaktadır. Dolayısıyla AB içerisinde Yunanistan, Yunanistan içerisinde de Batı Trakya AB bölgesel yakınlştırma politikalarının odağı olmuştur. AB yapısal fonlarının planlı uygulamasının başladığı 1994 yılından sonra Yunanistan'ın tamamı desteklenmesi gereken bölgelerin başında gelirken Yunanistan içerisinde de kalkınmada öncelikli olarak sınır bölgeleri ile birlikte Batı Trakya D bölgesi olarak işaretlenmiştir. Yapısal fonlarda öncelik D Bölgesinden başlayıp Atina ve Selanik gibi gelişmiş kentlerin yer aldığı A Bölgesine doğru gitmektedir. Yani bu desteklerden Türk Azınlığın öncelikli olarak yararlanması gerekmektedir. Ancak uygulamada Türk Azınlığın bu gelişmelerden yeterince faydalanmadığı çalışmada ortaya çıkan bir başka sonuç olarak değerlendirilebilir.

AHMET SERDAR

AB bölgesel yakınlaştırma politikaları ülkenin tamamında olduğu gibi B.Trakya genelinde de önemli gelişmelere yol açmıştır. Özellikle tarım sektörüne başta ATYGF'dan (Avrupa Tarımsal Yön Verme ve Garanti Fonu) sağlanan prim desteğiyle 90'lı yılların ikinci yarısından itibaren Türk halkının yaşantısında refah artışı görülmektedir. Çünkü Türk Azınlığın yarısından fazlası tütün üretimiyle meşgul olmaktadır. Diğer yarısı da tütüne dolaylı olarak bağımlıdır. Tütün primlerini alan köylünün marjinal tüketim eğilimindeki artış diğer sektörleri de canlı tutmuştur. Ancak bu iyileşme kalıcı, yapısal bir iyileşme olamamıştır. Bölgenin mukayeseli üstünlüklerini ön plana çıkaracak, bölgede sürdürülebilir büyümeyi ve istihdamı sağlayacak girişimler yapılamamıştır. Gelir artışı sadece tüketim talebini tetiklemiş, tasarruf ve yatırım şeklinde ekonomiye kazandırılmamıştır.

Tarım dışında azınlığın gelir kaynağının emekçi olarak ücret, küçük esnaf olarak kar olduğuna, yukarıda Hizmet Sektörü başlığı altında değinildi. Krize çare olarak uygulanan maliye politikalarıyla zaten düşük seyreden gelirler vergilerle törpülenmektedir. Bu yüzden krizden en çok etkilenen iki kesim olarak emekçi sınıfı ve küçük esnaf gösterilebilir. Son yıllarda tütün konusunda yaşanan belirsizlikler krizin yarattığı olumsuz havayla daha büyük bir psikolojik etki yaratmakta, belirsizlikler içinde yaşamaya çalışan bölge insanını rahatlatıcak geleceğe güvenle bakmasını sağlayacak somut çözümler, alternatif üretim ve istihdam sahaları geliştirilememektedir. Nitekim altı yıldır yaşanan krizin etkisi ile bölgede umutsuzluk hâkimdir.

KAYNAKÇA

ALİOĞLU, Cafer, *Batı Trakya Davası'nın Avrupa Cephesi*, İnal Ofset, İstanbul 1998.

ALP, İlker, "Batı Trakya Türkleri", *Atatürk Araştırma Merkezi ATAM Dergisi*, Sayı: 33, 1995.

ANAGNOSTOU, Dia, Triandafyllidou, Anna, "Regions, minorities and European integration: A case study on Muslims in Western Thrace, Greece", <http://www.eliamep.gr>, Case_study_report_Thrace, (1.10.2014).

TARİHSEL SÜREÇ İÇERİSİNDE BATI TRAKYA TÜRKLERİNİN EKONOMİK VE
DEMOGRAFİK GELİŞİMİ

BELLİ, Mihri, *Yunan İç Savaşından Gerilla Anıları*, Belge Yayınları, İstanbul 1998,

CANBOLAT, İbrahim S., *AB ve Türkiye, Uluslararası Bir Sistemle Ortaklık*, 4. Baskı, Alfa-Aktüel Yayınları, Bursa 2006.

EREN, Halit, *Batı Trakya Türkleri*, Rehber Yayınları, İstanbul 1997.

“*Georgiki Statistiki Tis Ellados 1993*” (1993 Yılına Ait Yunanistan Ziraî İstatistikleri) NSSG Atina 1995 <http://data.worldbank.org/country/greece>, (07.15.2007).

Greece Statistical Authority, NSSG “*Grece in Figures 2014*”, www.statistics.gr, (1.11.2014).

KOSTİS, Kostas “*Oi Trapezes kai i Krisis*”, *Oi trapezes kai η κρίση*, Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδος - Ιστορικό Αρχείο, Athina 1986.

KURTULUŞ, Ümit, *Batı Trakya'nın Dünyü Bugünü*, Nadir Kitap ve Eserler, Ankara 1979

MOUZELİS, Nicos, Pagoulatos, George “Civil Society and Citizenship in Postwar Greece”, *Citizenship and the Nation-State in Greece and Turkey*, Taylor & Francis Group, Oxford 2004.

ORAN, Baskın, *Türk Yunan İlişkilerinde Batı Trakya Sorunu*, Mülkiyeliler Birliği Yayınları, Ankara 1992.

ÖMEROĞLU, Aydın, *Batı Trakya Türklerinin Bölge Ekonomisindeki Yeri ve Geleceği*, Diyalog Yayınları, İstanbul 1998.

ÖYMEN, Onur, *Türkiye'nin Gücü, 21.yy.da Türkiye Avrupa ve Dünya*, 3. Baskı, Doğan Kitapçılık, İstanbul 1999.

SEHA, L. Meray, *Lozan Barış Konferansı Tutanakları*, Cilt I., Ankara 1969.

SERDAR, Ahmet, *AB üyeliğinin Yunanistan Ekonomisine Etkileri ve Türkiye'nin Üyeliği Bakımından Bir Değerlendirme*, U.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Danışman: Prof. Dr. Hüseyin Şahin, Bursa 2008.

AHMET SERDAR

SERDAR, Ahmet, *Bati Trakya Türklerinin Ekonomik Durumu ve Sorunları*, U.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Prof. Dr. Hüseyin Şahin, Bursa 2002.

SERDAR, Ahmet, “Strategic Product Of Western Thrace Tobacco”, *Agribalkan, Balkan Agricultural Congress*, Edirne September 2014.

“Tarihten Bir Yaprak”, *Bati Trakya'nın Sesi*, Sayı:1 Kasım-Aralık 1987.

U.S. Department of State, “*Greece Country Report on Human Rights Practices for 1997*”,
www/global/human_rights/1997_hrp_report/greece.html, (1.11.2014).

ZOLOTAS, Ks., Aggelopoulos, A. and Pasmazoglou, I., *H Ανάπτυξη της Θράκης: Προκλήσεις και προοπτικές*, National Academy of Athens, Centre for the Study of Greek Society, Athens 1995.